

נעילת הסנדל

א. פסוקים

- שמות פרק ג, ה
(ה) ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא:
- 5 דברים פרק כה, ז-י
(ז) ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי: (ח) וקראו לו זקני עירו ודברו אליו ועמד ואמר לא חפצתי לקחתה: (ט) ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחקצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו: (י) ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל:
- 10 רות פרק ד, ז-י
(ז) וזאת לפניו בישראל על הגאולה ועל התמורה לקים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו וזאת התעודה בישראל: (ח) ויאמר הגאל לבעז קנה לך וישלף נעלו: (ט) ויאמר בעז לזקנים וכל העם עדים אתם היום כי קניתי את כל אשר לאלימלך ואת כל אשר לכליון ומחלו מיד נעמי: (י) וגם את רות המאבנה אשת מחלו קניתי לי לאשה להקים שם המת על נחלתו ולא פרת שם המת מעם אחיו ומשער מקומו עדים אתם היום:
- 15 ישעיהו פרק כ, ב-ה
(ב) בעת ההיא דבר ה' ביד ישעיהו בן אמוץ לאמר לך ופתחת השק מעל מתניך ונעלך תחלץ מעל רגליך ויעש בן הלך ערום ויחף: ס (ג) ויאמר ה' פאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף שלש שנים אות ומופת על מצרים ועל כוש: (ד) כן ינהג מלך אשר את שבי מצרים ואת גלות כוש נערים וזקנים ערום ויחף וחסופי שתי ערות מצרים: (ה) וחתו ובשו מכוש מבטם ומן מצרים תפארתם:
- 20 **ב. איסור נעילת הסנדל**
- משנה יומא ח', א
יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובעילת הסנדל ובתשמיש המטה והמלך והכלה ירחצו את פניהם והחיה תנעול את הסנדל דברי רבי אליעזר וחכמים אוסרין:
- 25 תוספתא יומא ד
הלכה א
יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובעילת הסנדל בתשמיש המטה אפיי באנפיליא של בגד קטנים מותרין בכולן ואסורין בעילת הסנדל מפני מראית העין
- 30 הלכה ה
לא ינעול אדם מנעל מסומר ויטייל בתוך הבית אפיי ממטה למטה ורבן שמעון בן גמליאל מתיר וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומי אם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה מדיחן במים כדי שלא יטנפו כליו
- 35 תוספתא תענית א, ו
כל אילו שאמרו אסורין בעילת הסנדל יוצא מן הכרך נועל הגיע לכרך חולץ וכן אתה אומי במנודה ובאבל
- בבלי יומא עח, ב
החיה תנעול את הסנדל - משום צינה. אמר שמואל: אם מחמת סכנת עקרב - מותר.
- בבלי יומא עז, א
ואי בעית אימא: רחיצה דאיכרי ענוי מנא לן - מהכא, דכתיב +מלכים א' ב'+ ולאביתר הכהן אמר המלך ענתת לך על שדיך כי איש מות אתה וביום הזה לא אמיתך כי נשאת [את] ארון ה' לפני דוד אבי וכי התענית בכל אשר התענה אבי וכתוב ביה בדוד +שמואל ב' יז+ כי אמרו העם רעב ועיף וצמא במדבר. רעב - מלחם וצמא - ממים.
- 40

- עיף ממאי - לאו מרחיצה? –
ודילמא מנעילת הסנדל? – 45
אלא אמר רבי יצחק: מהכא, +משלי כה+ מים קרים על נפש עיפה. –
ודילמא משתיה? - מי כתיב בנפש עיפה על נפש עיפה כתיב.
- ונעילת הסנדל מנא לן?
דכתיב +שמואל ב' טו+ ודוד עלה במעלה הזיתים עלה ובוכה וראש לו חפוי (והלך) +מסורת הש"ס:
[והוא הולך] + יחף.
יחף ממאי - לאו מנעילת הסנדל? –
ודילמא מסוסיא ומרטקא! –
אלא אמר רב נחמן בר יצחק: מהכא +ישעיהו כ+ לך ופתחת השק מעל מתניך ונעלך תחלץ מעל רגלך
וכתיב +ישעיהו כ+ ויעש כן הלך ערום ויחף.
יחף ממאי? - לאו מנעילת הסנדל? –
ואימא במנעלים המטולאים. דאי לא תימא הכי ערום ערום ממש? אלא - בבגדים בלויים, הכא נמי -
במנעלים המטולאים.
אלא אמר רב נחמן בר יצחק: מהכא +ירמיהו ב+ מנעי רגלך מיחף וגרויך מצמאה - מנעי עצמך מן
החטא כדי שלא יבא רגלך לידי יחוף. מנעי לשונך מדברים בטלים כדי שלא יבא גרויך לידי צמאה. 60

משנה ברכות ט', ה

לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו ובאבק שעל רגליו

רש"י מסכת יבמות דף קב עמוד ב

- ואין צריך לומר מנעל וסנדל - דבלאו חשד נמי אסור דכתיב (ישעיהו א) מי בקש זאת מידכם רמוס
חצרי ומדקתני אין צריך לומר כו' מכלל דאנפיליא לאו בכלל מנעל. 65

חידושי הרמב"ן מסכת יבמות דף קב עמוד ב

- לפי שאין נכנסין במנעל וסנדל לעזרה. פרש"י ז"ל דכתיב מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, ולא דאיק
דקרא בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום כתיב ואפילו בלא מנעל וסנדל קאמר, ובמס' ברכות
בפ' הרואה (ס"ב ב') מפיך ליי מדכתיב של נעלך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת
קדש הוא. 70

ג. הגדרת נעל

בבלי יומא עח, א

- ותו קא מבעיא להו: מהו לצאת בסנדל של (עח, ב) שעם ביום הכפורים.
עמד רבי יצחק בר נחמני על רגליו ואמר: אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביום
הכפורים, ואמינא ליה: בתענית צבור מאי? - אמר לי: לא שנא.
אמר רבה בר בר חנה: אני ראיתי את רבי אלעזר דמן ננוה שיצא בסנדל של שעם בתענית צבור, ואמינא
ליה: ביום הכפורים מאי? אמר לי: לא שנא.
רב יהודה נפיק בדהיטני, אביי נפיק בדהוצי, רבא נפיק (בדיבלי) +מסורת הש"ס: [בדיקולי]+, רבה בר
רב הונא כריך סודרא אכרעיה ונפיק. 80
מתב רמי בר חמא: הקיטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר. ורבי יוסי אוסר. ותני עלה: ושון שאסור
לצאת בו ביום הכפורים!
אמר אביי: התם דאית ביה כתיבין, ומשום תענוג.
אמר ליה רבא: ואי לאו מנא הוא - כתיבין משוי ליה מנא?
ועוד: כל תענוג דלאו מנעל הוא, ביום הכפורים מי אסור? והא רבה בר רב הונא הוה כריך סודרא
אכרעיה ונפיק. 85
ועוד: מדקתני סיפא אם יש לו בית קבול כתיבין טמא, מכלל דרישא לאו בדאית ליה כתיבין עסקינן!
אלא אמר רבא: לעולם דכולי עלמא מנעל הוא, ובשבת בהא פליגי; מר סבר: גזרינן דילמא משתמיט
ואתי לאתויי ארבע אמות, ומר סבר: לא גזרינן.

בבלי יבמות קב, ב

- אמר רב יהודה אמר רב: סנדל התפור בפשתן - אין חולצין בו, שנאמר: +יחזקאל ט"ז+ ואנעלך תחש. 90

- ואימא: תחש אין, מידי אחרינא לא!
נעל, נעל - ריבה.
אי נעל נעל ריבה, אפי' כל מילי נמי!
אם כן, תחש מאי אהני ליה. 95
בעא מיניה רבי אלעזר מרב: הוא של עור ותריסותיו של שער, מהו?
אמר ליה: מי לא קרינן ביה ואנעלך תחש?
אי הכי, כולו של שער נמי!
ההוא קרקא מקרי.
... 100
ובאנפיליא - חליצתה פסולה כו'.
למימרא, דאנפיליא לאו מנעל הוא, ותנן נמי: אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא באנפיליא, ואין
צריך לומר במנעל וסנדל, לפי שאין נכנסין במנעל וסנדל לעזרה; ורמינהו: אחד מנעל וסנדל ואנפיליא,
לא יטייל בהן לא מבית לבית ולא ממטה למטה!
אמר אביי: דאית ביה כתיתי, ומשום תענוג. 105
אמר ליה רבא: ומשום תענוג בלא מנעל ביום הכפורים מי אסירי? והא רבה בר רב הונא כריך סודרא
אכרעיה ונפיק!
אלא אמר רבא, לא קשיא: כאן באנפיליא של עור, כאן באנפיליא של בגד.
ה"נ מסתברא, דאי לא תימא הכי, קשיא יום הכפורים איום הכפורים! דתניא: לא יטייל אדם
בקורדקיסין בתוך ביתו, אבל מטייל הוא באנפילין בתוך ביתו! אלא לאו ש"מ: כאן באנפיליא של עור,
כאן באנפיליא של בגד, ש"מ. 110
תניא כוותיה דרבא: חלצה במנעל הנפרם שחופה את רוב הרגל, בסנדל הנפחת שמקבל את רוב הרגל,
בסנדל של שעם ושל סיב, בקב הקיטע, במוק, בסמיכת הרגלים, באנפיליא של עור, והחולצת מן הגדול
(קג, א) בין עומד בין יושב בין מוטה, והחולצת מן הסומא - חליצתה כשרה; אבל במנעל הנפרם שאין
חופה את רוב הרגל, בסנדל הנפחת שאינו מקבל את רוב הרגל, ובסמיכת הידים, ובאנפיליא של בגד,
וחולצת מן הקטן - חליצתה פסולה. 115
קב הקיטע - מני? רבי מאיר היא, דתנן: הקיטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר, ר' יוסי אוסר;
באנפיליא של בגד - אתאן לרבנן!
אמר אביי: מדסיפא רבנן, רישא נמי רבנן, ורישא במחופה עור.
אמר ליה רבא: אבל אין מחופה עור מאי? פסול, אי הכי, אדתני סיפא באנפיליא של בגד, ליפלוג
בדידה: בד"א - במחופה עור, אבל אין מחופה עור - פסול!
אלא אמר רבא: מדרישא רבי מאיר, סיפא נמי רבי מאיר, האי מגין והאי לא מגין. 120
- בבלי שבת סו, א
ורבי יוסי אוסר. ואם יש לו בית קיבול כתיתין - טמא.
... 125
גמרא.
אמר ליה רבא לרב נחמן: היכי תנן? אמר ליה: לא ידענא.
הילכתא מאי? - אמר ליה: לא ידענא.
איתמר, אמר שמואל: אין הקיטע. וכן אמר רב הונא: אין הקיטע. אמר רב יוסף: הואיל ואמר שמואל
אין הקיטע, ואמר רב הונא אין הקיטע - אנן נמי ניתני אין הקיטע. 130
מתקיף לה רבא בר שירא: לא שמיע להו הא דמתני ליה רב חנן בר רבא לחייא בר רב קמיה דרב
בקיטונא דבי רב: אין הקיטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר ורבי יוסי מתיר ומחוי ליה רב: איפוך.
אמר רב נחמן בר יצחק: וסימנא סמך סמך.
ואף שמואל הדר ביה, דתנן: חלצה בסנדל שאינו שלו, בסנדל של עץ, או של שמאל בימין - חליצה
כשרה. ואמרין: מאן תנא? אמר שמואל: רבי מאיר היא, דתנן: הקיטע יוצא בקב שלו, דברי רבי
מאיר, רבי יוסי אוסר. 135
ואף רב הונא הדר ביה, דתניא: סנדל של סידין - טמא מדרס, ואשה חולצת בו, ויוצאין בו בשבת,
דברי רבי עקיבא. ולא הודו לו. והתניא: הודו לו! אמר רב הונא: מאן הודו לו - רבי מאיר, ומאן לא
הודו לו - רבי יוסי.
(אמר רב יוסף) +מסורת הש"ס: [רב יוסף אמר] +מאן לא הודו לו - רבי יוחנן בן נורי, דתנן: כורת של
קש ושפופרת של קנים - רבי עקיבא מטמא, ורבי יוחנן בן נורי מטהר. 140

אמר מר: סנדל של סידין - טמא מדרס. הא לאו להילוכא עבדי! אמר רב אחא בר רב עולא: שכך הסייד מטייל בו, עד שמגיע לביתו.

רש"י מסכת יומא דף עח עמוד ב
145 מנעל הוא - הלכך ביום הכפורים אסור, אבל דהיטני ודהוצא לאו מנעל נינהו.

ר"ף מסכת יומא דף ב עמוד א
150 איבעיא להו מהו לצאת בסנדל [דף ע"ח ע"ב] של שעם ביוה"כ עמד רבי יצחק בר נחמני על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביוה"כ אמינא ליה בתענית צבור מאי אמר לי לא שנה אמר רבה בר בר חנה אני ראיתי את ר"א שיצא בסנדל של שעם בתענית צבור אמינא ליה ביוה"כ מאי אמר לי לא שנה רב יהודה נפיק בדהיטני אביי נפיק בדהוצי רבא נפיק בדיבלי רבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעיה ונפיק:

רמב"ם שביתת עשור ג
הלכה ז
155 אסור לנעול מנעל וסנדל אפילו ברגלו אחת, ומותר לצאת בסנדל של שעם ושל גמי וכיוצא בהן, וכורך אדם בגד על רגליו ויוצא בו שהרי קושי הארץ מגיע לרגליו ומרגיש שהוא יחף, התינוקות אף על פי שהן מותרין באכילה ובשתייה ורחיצה וסיכה מונעין אותן ממנעל וסנדל.
הלכה ח

מותר לכל אדם לנעול את הסנדל מחמת עקרב וכיוצא בה כדי שלא תשכנו, והחיה מותרת לנעול את הסנדל משום צנה כל שלשים יום, והחולה כיוצא בה אף על פי שאין שם סכנה.

המאור הקטן מסכת יומא דף ב עמוד א
160 **וסנדל של שעם נראה מהלכות הרי"ף שמותר לצאת בו בתענית צבור וביום הכפורים ולא כן נראה מעיקר הגמרא** דמסקנא דשמעתין אמר רבא דכ"ע מנעל הוא ובשבת בהא הוא דפליגי ר' יוסי סבר גזרינן דילמא משתמיט ואתי לאיתוייה ורבי מאיר סבר לא גזרינן

165 וההיא דגרסינן במסכת שבת בפי במה אשה יוצאה ואף שמואל הדר ביה דתנן חלצה בסנדל שאינו שלו בסנדל של עץ בשל שמאל בימין חליצתה כשרה מאן תנא אמר שמואל רבי מאיר היא דתנן הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ור' יוסי אוסר ואיתא נמי בפרק מצות חליצה **לא קשיא עליה דרבא משום דאמוראי נינהו ולא רמינן אמורא על חבריה**

170 וההיא דאמר רבא בפרק מצות חליצה מדרישא רבי מאיר סיפא נמי רבי מאיר אלא האי מגין והאי לא מגין לטעמייהו דהנך רבנן קמאי קאמר ולא לטעמא דנפשיה דהוה סבירא להו לרבנן קמאי כשמואל דאמר דר' מאיר ור' יוסי במנעל ולא מנעל פליגי וכיון דאסקה רבא הכא דכ"ע מנעל הוא לא איצטריכין לאוקומה לההיא כר"מ ונקיטין לחומרא לגבי חליצה לא הוי מנעל אלא במחופה עור דגמרי' לה מדכתיב ואנעלך תחש ולגבי תענית צבור ויום הכפורים לא שרינן למיפק בסנדל של שעם לכתחילה ולא סמכינן אסהדותיה דר' יצחק בר נחמני דאמר אני ראיתי את ריב"ל שיצא בסנדל של שעם ביום הכפורים ולא אסהדותיה דרבה בר בר חנה שהתיר כן בתענית צבור משום דמסקנא דשמעתא אמר רבא דכולי עלמא מנעל הוא ודרבא עדיפא דבתרא הוא אבל מדרך סודרא אכרעיה הא ודאי תענוג בעלמא ולא מנעל ומותר לכתחילה דהא ליכא מאן דפליגי עליה.

כתוב שם לראב"ד מסכת יומא דף ב עמוד א
180 אמר אברהם: ומה יעשה בדברא דנפיק בדכולי עלמא כל הני לאו מנעל הוא, אלא על כרחך לא סבירא לן כי ההיא דתני עלה: הכל מודים שאסור לצאת בו ביום הכפורים. רמי בר חמא הוא דתני לה, ולא סמכינן עלה דהא כולהו אמוראי לא בשבת (דף סה ב) ולא ביבמות (דף קג א) לא חשו לה כלל דכולהו אמרי דבמנעל ולא מנעל פליגי, ולא קשיא להו האי מתניתא אלמא משבשתא ולא סמכינן עלה. ורבא לטעמיה דרמי בר חמא הוא דמוקים פלוגתיהו הכא, וקשיא דרמי בר חמא לא מיתרצא למאי דתני איהו: ושון שאסור וכו'.

מלחמת ה' מסכת יומא דף ב עמוד א
185 אמר הכותב והרי כריסה בין שניה דרבא גופיה נפיק בדיבלי שהוא סנדל של קש דומיא דשעם וא"כ היאך אמר דכ"ע מנעל הוא ואסור לצאת בו ביוה"כ ולא מצית למימר חדא מינייהו רבה אמרה דבתר אביי חשיב ליה בתרווייהו וע"כ רבא הוא וההיא דפרק מצות חליצה דאמר רבא מדרישי ר"מ הי"נ משמע דפליגי רבנן עליה וסברי לאו מנעל הוא וכל היכא דלא אשכחן בגמרא הכי לא אמרינן לדבריו קאמר וליה לא ס"ל ועוד אי הא דאמרינן לעולם מנעל הוא גבי איסור יוה"כ קאמרי' דאף בשל שעם אסור לא הל"ל ובשבת בהא הוא פליגי וכו' דהא מעיקרא לאו שבת ק"ל דאתינן לתרוצה השתא

חידושי הרשב"א מסכת יבמות דף קב עמוד ב

- מדקתני בברייתא אבל מטייל הוא באנפליא בתוך ביתו ואוקימנא באנפליא של בגד משמע דאפי' באנפליא של בגד אסור לצאת ביה"כ בחוץ ולא התירו לו אלא טיול בתוך ביתו, וה"נ משמע בתוספתא יומא פ"ד דתניא התם יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ואפילו באנפליא של בגד וכן ראייתי משמו של הרמב"ן נר"ו במס' יומא, 245
- ותמיהא לי דהא במתני' של מסכת יומא סנדל תנן ואפילו הכי סנדל של שעם מותר לצאת בו ור' יהושע בן לוי נפיק ביה וקי"ל כותי' וכדפסק רבי אלפסי ז"ל ועיקר וא"כ מאי שנא אנפליא של בגד אי משום צורתו אף סנדל של שעם נאסור משום צורתו שלא נאסר יותר צורת המנעל מצורת הסנדל שנאסר במשנתנו, וגרסינן נמי בירושלמי בהדיא יוצאין באנפליא של בגד ומדקאמר יוצאין ולא קאמר מטיילין אלמא אפילו לצאת בחוץ שרי, והא דקתני בברייתא מטייל הוא באנפליא בתוך ביתו לאו דוקא אלא אגב רישא נקט ליה דקתני לא יטייל אדם בקורדקיסין בתוך ביתו ואיידי דתנא רישא בתוך ביתו תנא סיפא נמי בתוך ביתו ולא דוקא אלא אפילו בחוץ, א"נ עצה הוא דקמ"ל והכי קאמר מי שרוצה לטייל בתוך ביתו במקום שחושש שלא יטנפו רגליו כגון לבית המים או לאשפה שבבית ולישנא מעליא נקט אף על פי שזה עראי בעלמא ועוד שעושה לשמור רגליו שלא יטנפם אפי"ה לא יטייל בקורדקיסין אלא אם צריך הוא לטייל בתוך ביתו יטייל באנפליא של בגד, וכענין זה בעצמו תניא בתוס' יומא בפ"ד דתניא התם לא ינעול אדם סנדל ויטייל בתוך הבית אפילו ממטה למטה רשב"ג מתיר וכן היה רשב"ג אומר אם היו רגליו מלוכלכות בטיט ובצואה מדיחן במים כדי שלא יטנפו רגליו את בגדיו ע"כ לשון התוספתא, והגע עצמך מה ענין זה אצל לא ינעול אדם סנדל ויטייל בתוך הבית אלא ודאי דתי"ק סבר דאפילו לשמור רגליו שלא יטנפם לא ינעול את הסנדל ורשב"ג סבר דלשמור רגליו ובגדיו שרי דכל לשמור מלכלוך שרי וטעמא הוא דיהיב למלתיה אמאי דקא שרי לנעול ולטייל משום דאלו נתלכלכו שרינן ליה להדיחן במים א"כ נתיר לו בתחלתו לנעול את הסנדל כדי שלא יצטרך להדיח רגליו בסופו, גם הרמב"ן נר"ו מודה דאי להקביל פני רבו או מי שגדול ממנו בחכמה או שהוא איסטניס מותר לצאת בו ויליף לה מדגרסינן בירושלמי ר' שמואל בר נחמן סליק לגביה דרבי יהושע בן לוי בלילי תעניתא נפיק לגביה לבוש סוליס' אמר ליה מהו כן א"ל איסטניס אני חד תלמיד דרבי מונא הורי לחד מן קרבו דנשיא למלבש סולסיה אמר ליה ר' מונא מאי כן מן הדא דריב"ל, אסטניס הוא, ע"כ, ולי לא נ"ל מכאן ראי' לא לאסור אנפליא של בגד למי שאינו איסטניס ולא להתיר מי שרוצה לילך להקביל פני רבו, דאי להקביל פני רבו ל"ש אנפליא של בגד ולא שנא מנעל וסנדל בכלהו שרי בשאינו יכול לילך זולת כן כדשרינן לעבור במים עד צוארו ואינו חושש, וכאן לא רבי שמואל בר נחמן הוא דנפיק לגביה בסולסיה אלא רבי יהושע בן לוי הוא דנפק לאנפיה דר' שמואל בר נחמן כשראהו בא אצלו והיינו דא"ל רבי מונא לההוא תלמידא אילימא מדרבי יהושע ולא אמר דרבי שמואל, וסוליסא לאו היינו אנפליא אלא נעל בלא עקב וכדאמרין לקמן נעל פרט לסוליס שאין לו עקב אלמא נעל הוא של עור אלא שאין לו עקב, והיינו דקא מתמה רבי שמואל בר נחמן עליה דריב"ל וא"ל איסטניס אנא כלומר מצונן וצריך אני לכך מחמת הסכנה וכמו שהתיר רבי אליעזר נעילת הסנדל לחיה דטעמא משום סכנת צנה כדאיתא התם, והיינו דקא אקשי ליה רבי מונא לההוא תלמידא דאורי לקרוביה דנשיא למיפק בסוליסא שהיה סבור דכיון דאין לו עקב שאין לו תורת מנעל ויהא מותר והיה סבור ללמוד כן מההוא מעשה דריב"ל ואמר ליה רבי מונא דלא כמו שהוא סבור, דכיון שהוא של עור אסור כמנעל אלא טעמיה דריב"ל משום דאיסטניס הוא ולעולם באנפליא של בגד שריא ואפילו לצאת בו בשוק, ותוספתא יומא דקתני דאפילו באנפליא של בגד דלמא לא גרסינן של בגד אלא באנפליא סתם והיינו ברייתא דאייתין בשמעתין, וה"נ משמע בירושלמי דגרסינן התם תני חדא יוצאין באנפליא ותניא אידך אין יוצאין באנפליא ומשני לא קשיא כאן באנפליא של עור כאן באנפליא של בגד ואי באנפליא של בגד אסור לצאת בו ליפלוג וליתני בדידה ולימא הא לטייל בו בתוך ביתו הא לצאת בו בחוץ, ואם תאמר משום דבתרוייהו קתני יוצאין, מ"מ יוצאין טפי משמע יוצאין לחוץ מטיול בבית, ואפילו תאמר דגרסינן ליה, כיון דלא רמינן לה ביבמות ומשנינן לה וכן נמי לא הוזכרה בגמרא ביומא ש"מ לא נשנית בבית המדרש ולא קי"ל כותה ולא שבקינן מאי דאיתא בירושלמי בהדיא ומשמע נמי דגמרא דמדיב"ל דנפיק בסנדל של שעם ולא חייש לצורת נעל אלא לנעל דוקא ותפסינן ברייתא דלא ידעינן אי איתניא בבי מדרשא או לא, כנ"ל. 245

בית הבחירה למאירי מסכת יבמות דף קב עמוד ב

- יש דברים בסוגיא זו שהם מבולבלים ביד מפרשים ופסקים שבה חלוקים בידיהם ומתוך כך אני צריך להעריך בהם דרך קצרה כדי לברר בה את שיטתנו והוא שהקשו על מה שביארנו במשנתנו שאנפליא אינה קרויה מנעל ממה שאמרו ביום הכפורים שלא יטייל אדם במנעל וסנדל ואנפליא אפילו מבית לבית ואפילו ממטה למטה וקס"ד משום דהוויא לה נעילת הסנדל ואלמא דאנפליא מנעל הוא ואי משום תענוג והרי כל שאינו מנעל אף תענוג שבו מותר דהא רבה כריך סודרא ונפיק ואוקמה רבא 290

- 295 באנפיליא של עור וכדקאמר נמי לא יטייל אדם בקורדקסין בתוך ביתו והם מנעלים דקים שנועלים לפנים מן העבים אבל בשל בגד מותר וכדקאמר אבל מטייל הוא באנפיליא בתוך ביתו ונמצא דאנפיליאי של בגד לאו מנעל הוא ומטייל בהם ביום הכפורים ובחליצה אינה חליצה וכדאיתא בפרק כל הגט ובשל עור אסורים ביום הכפורים וכשרים לחליצה כל שקשריהן למטה מן הארכובה וכן כתבו גאוני ספרד **ולענין יום הכפורים מיהא דאפילו באנפיליא של בגד קאמר דוקא בביתו ומשמע דברשות הרבים מיהא אסור והוא הדין לחצר שאינה מעורבת וכן שבתוספתא דיומא אמרו בהדיא בפרק רביעי שיום הכפורים אסור בנעילת הסנדל ואפילו באנפיליא של בגד יש לתמוה דהא רבה כריך סודרא ונפיק ותיצרו בה גאוני ספרד דהתם סודרא לא דמי למנעל וליכא מראית העין אבל אנפיליא צורתו כמנעל ואיכא מראית העין**
- 300 ואין נראה כן שהרי סנדל אסור ביום הכפורים ובסנדל של שעם התירו לצאת **ויש מתרצים שכל שאינו מנעל ולובשו ברגל משאוי הוא ואסורים ברשות הרבים ובחצר שאינה מעורבת ביום הכפורים** וכל שכן בשבת אבל כריכת סודרא במקום בתי שוקים הם שמתירין ואין בו משאוי ואף זו תקבל תשובתה מסנדל של שעם
- 305 **אלא שעיקר הדברים שכל שהוא דרך מלבוש ואין בו חשש דילמא שליף מותר ואנפיליא מותר לצאת בה ברשות הרבים והאי דקאמר הכא בתוך ביתו לאו דוקא** אלא דאידי דתנא רישא בתוך ביתו תנא ליה סיפא הכי אי נמי אורחא דמילתא נקט שאין דרכן של בני אדם לצאת באנפיליא בשווקים וברחובות עד שיטנף את כליו או שאין דרכן לצאת ביום הכפורים ורבה דכריך סודרא ונפיק הלוך תלמיד חכם מועט הוא ולצורך מצוה וכן שצריך לילך בהדור כמה שאיפשר לו ותוספתא דקתני אפילו באנפיליא של בגד **שבוש** הוא ואנפיליא סתם קאמר ופירושה בשל עור ואף בתלמוד המערב אמרו יוצאין באנפיליא של בגד ומדקאמר יוצאין ולא קאמר מטיילין אלמא אף ברשות הרבים כן וכמו שכתבנוהו במקומה באחרון של יומא ובששי של שבת :
- 310 **ספר יראים סימן תכ [דפוס ישן - קיח]**
- 315 הליכת יחף בלא סנדל נקרא עינוי [ע"ו א'] דכתיב בדוד בברחו מפני אבשלום וראש לו חפוי והוא הולך יחף וכל מעשה שעשה שם דוד נקרא עינוי דכתיב כי התענית בכל אשר התענה אבי ומלך דיחף הוא בלא מנעל וסנדל דכתיב מנעי רגלך מיחף וגרוך מצמאה **וכל מידי שאין דרך להלך בו מותר שאינו יוצא מכלל יחף דא"ר יצחק בר נחמני [ע"ח ב']** אני ראיתי את ר' יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביום הכפורים רב יהודה נפיק ברהיטני אביי בהוצי רב בדיקולי רבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעיה ונפיק.
- 320 שאילתות דרב אחאי פרשת וזאת הברכה שאילתא קסח
- 325 ברם צריך למי אילו מאן דמיפנק אי נמי כייבן ליה כרעיה מי שרי ליה למיפק בגורבא א"נ מיכרך סודרא בכרעיה ומיפק אי לא אי נמי מאן דקא בעי למיעל לדוכת' דאיכא עקרבא וקא בעי לאפוקי ספרא דאורייתא אי נמי מיתן ריפתא לינוקא מי שרי ליה למיסס מסני ומיעל משום סכנת עקרב אי לא **מי אמרי' טעמיה דסנדל משום עינוגא הוא דאסיר והא לא מיענג או דילמא סנדל סתמא אמר רחמנא וכל דהוא אסיר** ת"ש דאמר שמואל כל מחמת סכנת עקרב מותר וכן לענין מאן דמיפנק שרי למיפק בגורב' דרב יהודה נפיק בסנדלי דהינוני אביי נפיק בדהוצי רבא נפיק בדיבלי רבה בר רב הונא כריך סודרא אכרעיה ונפיק וכן הלכתא.
- 330 **ספר הלכות גדולות סימן יג - הלכות יום הכיפורים עמוד 199**
- 330 [פסק] וכן בנעילת הסנדל, היכא דמיפנק אי נמי קא בעי למיעל בדוכתא דחורבא ואפוקי ספר תורה ומיקרי ביה בציבורא אי נמי למיתן ריפתא לינוקא אי נמי אפוקי לבושא או מאי דצריך ליומיה, וקא דחיל למיעל בלא מסאנא מן עקרבא או מן ריחשא, שרי ליה למיכרך מידי על כרעיה, אי נמי מיסס גורבי, ומיעל אפוקי צורכיה, דאמר שמואל (שם ע"ב) כל מחמת סכנת עקרב מותר. וכן נמי לענין מאן דמיפנק ולא יכיל לסגויי, שפיר דמי למיפק בגורביה, דהא (שם) רב יהודה נפק בסנדלא רהיטני, אביי נפיק בדהוצי, רבה נפיק בדבולי, רבה בר הונא כריך סודרא על כרעיה ונפיק, אבל מסאני, בין מיפנק ובין לא מיפנק, אסיר.
- 335 **טור אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תריג**
- 340 כתב בעל העיטור איכא מ"ד שאין מברכין בי"ה נטילת ידים ושעשה לי כל צרכי כיון שאסור בנעילת הסנדל ובנטילת ידים ומסתברא כיון דבידו וברשותו הוא לנעול משום סכנת עקרב יכול לברך כמו בשאר ימים :

ב"ח אורח חיים סימן תרי"ד

ג ומ"ש וכן מותר לילך באנפילאות של בגד לא שנה בבית לא שנה ברשות הרבים. כן כתב הרא"ש ודלא
כיש רוצים לדקדק מפרק מצות חליצה ולפרש דדוקא בבית שרי והטעם שלהם דדוקא של שעם וגמי
וכיוצא שאינן דומין למנעל בצורתן ולא אתי למיטעי לנעול מנעל גמור יוצאין בו אפילו ברשות הרבים
345 אבל במנעל גמור אף על פי שהוא של בגד אסור לצאת דאתי למיחלף במנעל של עור וכן מבואר
בתוספתא (יומא פ"ד ה"א) דאוסר באנפליא של בגד ולדעתם התוספתא איירי ביוצא לרשות הרבים
אבל הרא"ש כתב דלא מסתבר לחלק בין בית לרשות הרבים ועוד דבירושלמי תני יוצאין משמע אפילו
ברשות הרבים וכן כתב הר"ן ולדעתם ההיא תוספתא משבשתא היא ובסמ"ק (סי' רכ"א) וסמ"ג (לאוין
350 סח) משמע נמי דאין לחלק בין בית לרשות הרבים אלא שתופסים עיקר דהתוספתא חולקת ואוסרת
אנפילאות של בגד אף בבית ומשום הכי הביאו שניהם הירושלמי שמתיר והתוספתא שאוסרת ונראה
מדעתם להחמיר וכן הוא העיקר לפע"ד וכן ראיתי מרבתי שהלכו יחף לגמרי גם מדברי בעל הלכות
גדולות מבואר דאפילו כריכה לא שרי לכתחלה אלא לצורך מצוה או מפונק או סכנת עקרב הא לאו
הכי כי אם לרווחא דמילתא אסור כמו שאבאר דעתו בסמוך בס"ד וכן כתב בנמוקי יוסף בפרק מצות
חליצה (לג א ד"ה גרסי' בגמ') וזה לשונו הילכך מי שיש לו שום מיחוש בגופו יכול לנעול בתי שוקיים
355 וכיוצא בו של בגד וכו' אלמא דבלא מיחוש אסור ודלא כמו שנוהגין העולם להקל בזה :

שו"ע אורח חיים תרי"ד, ב

אסור לנעול סנדל או מנעל של עור, אפילו קב הקיטע וכיוצא בו, אפילו של עץ ומחופה עור, אסור;
אבל של גמי או של קש, או של בגד או של שאר מינים, מותר אפילו לצאת בהם לרשות הרבים.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרי"ד סעיף ב

360 (ה) אבל של גמי וכו' - דכל שאינו של עור אינו נקרא מנעל אלא מלבוש ויש מאחרונים שמחמירין בשל
עץ אפילו אינו מחופה עור וכן יש מחמירין שלא לצאת במנעל העשוי מלבדים (שקורין וואליק) ועשוי
כמנעל שלנו והוא מגין על רגל ואינו מרגיש כלל שהוא יחף ולא בכלל עינוי הוא ולפ"ז ה"ה (קאלאשין)
של גומא יש להחמיר. והנה אף שאין למחות ביד המקילין אחרי שהשו"ע ורוב אחרונים מקילין בזה
מ"מ מי שאפשר לו נכון להחמיר בזה ולילך באנפילאות של בגד כנהוג אכן אם צריך לצאת החוצה נכון
365 יותר שילבש אלו הלבדים או הקאלאשין ולא מנעלים של עור שיש בהם איסור מדינא משא"כ אלו
שהם רק משום חומרא :

תפילה זכה

עַל יְדֵי עֲנוּי מַנְעִילַת הַסַּנְדָּל תִּכְפֹּר לָנוּ מֵהַשְׁחָטָאנוּ בְּרַגְלֵינוּ מִמְהָרוֹת לָרוּץ לְרַעָה,